

تغییرات فصلی در سطح پروژسترون سرم در مادبان های کاسپین

رضا حق دوست^۱، محمد روستائی علی مهر^۱، احمد قربانی^۲

۱ گروه علوم دامی، دانشکده علوم کشاورزی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
۲ بخش تحقیقات علوم دامی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان گیلان، رشت، ایران.

چکیده

این بررسی به منظور تعیین فعالیت تولیدمثل فصلی در اسب کاسپین با استفاده از ۱۰ مادبان در طول ۱ سال انجام شد. مادبانها به سه گروه سنی ۳ تا ۵ سال (جوان)، ۶ تا ۷ سال (میانسال) و ۱۴ تا ۱۹ سال (مسن) تقسیم شدند. نمونه‌های خونی ($n = 530$) به صورت هفتگی جمع آوری شدند. فعالیت تخمدان از طریق غلظت پروژسترون ارزیابی شد. غلظت پروژسترون سرم مادبانها که به طور مداوم بیشتر و کمتر از ۱ ng/ml بودند به ترتیب به عنوان شروع فعالیت تخمدان (آغاز فصل تولیدمثل) و توقف فعالیت تخمدان (پایان فصل تولیدمثل) در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد که بین زمان و سن بر غلظت پروژسترون سرم، فعالیت تخمدان، وزن بدن و امتیاز وضعیت بدنی رابطه متقابل وجود دارد ($p < 0.05$). در ماه مارس، غلظت پروژسترون، امتیاز وضعیت بدنی و فعالیت تخمدان در مادبان های جوان بیشتر بود (به ترتیب $46/66 \pm 8/62$ ، $4/66 \pm 0/19$ ، $1/15 \pm 4/9$ ng/ml) غلظت پروژسترون، امتیاز وضعیت بدنی و فعالیت تخمدان مادبان های مسن در ماه اکتبر (به ترتیب $5/85 \pm 7/47$ ، $0/19 \pm 9/65$ ، $1/12 \pm 0/4$ ng/ml) و دسامبر (به ترتیب $5/4$ ، $0/19 \pm 0/4$ ، $1/12 \pm 0/4$ ng/ml) در مقایسه با مادبان های جوان و میانسال بیشتر بود ($p < 0.05$). بیشترین فعالیت تخمدان مادبان های جوان، میانسال و مسن به ترتیب از آوریل تا آگوست (چهار ماه)، مه تا اکتبر (پنج ماه) و ژوئن تا دسامبر (شش ماه) بود ($p < 0.05$). در نهایت، فصل تولیدمثل در مادبان های جوان کاسپین در مقایسه با مادبان های مسن دو ماه کوتاه تر و شروع فصل تولیدمثل زودتر بود.

واژگان کلیدی

اسب کاسپین، فصل، تولید مثل، پروژسترون